

פעולות בנק ישראל

1. סיכום

הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל גדלו במשך שנת 1960 ב־289.3 מיליון ל"י — מ־796.2 מיליון ל"י בסוף 1959 ל־1,085.5 מיליון ל"י בסוף 1960. הגורם הכלכלי העיקרי, שרישומו ניכר בגידול זה, הוא ההתרחבות המוניטרית המוגברת, שחלה ב־1960. אחד ממקורותיה של התרחבות זו היה הגידול בצבירת יתרות מטבע חוץ במאזן הבנק בכמה אופנים, כגון גידול יתרות מטבע החוץ והזהב ב־159.5 מיליון ל"י וגידול פקדונות הבנקים במטבע חוץ ב־81.0 מיליון ל"י. בחלקה מצאה ההתרחבות המוניטרית את ביטויה בעלייה של 42.9 מיליון ל"י בשטרי הבנק והמעזות במחזור — כשליש מכלל הרחבת אמצעי התשלום במשך השנה.

(א) נכסים

יותר ממחצית הגידול בנכסי הבנק חלה ביתרות מטבע החוץ והזהב, שהגיעו לסך של 383 מיליון ל"י בסוף 1960 לעומת 223 מיליון ל"י בסוף 1959. ההלוואות והמקדמות, שנתן הבנק לממשלה בצורות שונות — ניירות ערך, שטרי התחייבות והתחייבויות שוטפות — הרשומות בצד הנכסים של המאזן, גדלו ב־24 מיליון ל"י בקירוב — מ־373.8 מיליון ל"י בסוף 1959 ל־397.9 מיליון ל"י בסוף 1960. גידול זה אוזן כולו על ידי העלייה של 26 מיליון ל"י בחשבונות הזכות של הממשלה, ומתוך כך פחת השנה החוב נטו של הממשלה — זו הפעם הראשונה לאחר שנים של גידול מתמיד. עלייה של 23.4 מיליון ל"י חלה בסכומי השטרות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, שנוכו על־ידי הבנק. עיקר הגידול חל בשטרות במטבע חוץ. גם השנה חל גידול ניכר בסכומי החשבונות המקבילים, הרשומים בשני צידי המאזן, והקשורים בעיקרם בפעולות הכרוכות במענקי ממשלת ארצות הברית ובפעולות מסחריות עבור הבנקים המסחריים ומשרדי הממשלה. חשבונות אלה גדלו ב־82.1 מיליון ל"י והגיעו ל־242.0 מיליון ל"י.

(ב) התחייבויות

סכום שטרי הכסף והמעזות במחזור עלה ב־1960 ב־15.7 אחוזים לעומת 3.3 אחוזים ב־1959 והגיע ל־315.9 מיליון ל"י. פקדונות המוסדות הבנקאיים¹ בבנק ישראל עלו גם הם בשיעור ניכר. הפקדונות בחשבונות

¹ בפרק זה, בכל מקום שם לא נאמר אחרת, כולל המונח "מוסדות בנקאיים" גם בנקים להשקעות ומוסדות כספיים.

עובר ושב והפקדונות לזמנים קצובים, במטבע ישראלי, עלו מ־195.0 מיליון ל"י ב־1959 ל־258.5 מיליון ל"י ב־1960. עלייה גדולה יותר חלה בפקדונות המוסדות הבנקאיים² במטבע חוץ — מ־85.2 מיליון ל"י ב־1959 ל־174.2 מיליון ל"י ב־1960; עיקרה של עלייה זו חלה במקביל לעלייה הכללית ביתרות מטבע החוץ של המשק.

הסכום הכולל של חשבונות הזכות של הממשלה³ עלה, כאמור, במידה ניכרת — הוא הוכפל והגיע ל־53 מיליון ל"י; גדלו הן פקדונות הממשלה במטבע חוץ והן פקדונותיה במטבע ישראלי.

לוח כ"ב¹

הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל, 1959 ו־1960

העלייה או הירידה (-) מ־1959 ל־1960		אחוזים		מיליוני ל"י		
אחוזים	מיליוני ל"י	1960	1959	1960	1959	
נכסים						
69.8	159.5	46.0	35.9	388.1	228.6	מטבע חוץ וזהב *
0.6	1.9	38.1	50.2	321.7	319.8	גיירות ערך ממשלתיים
41.3	22.3	9.0	8.5	76.3	54.0	התחייבויות שוטפות של הממשלה
69.6	23.4	6.8	5.3	57.0	33.6	שטרות שנוכו
33.3	0.1	0.1	0.1	0.4	0.3	חשבונות אחרים
32.6	207.2	100.0	100.0	843.5	636.3	סך הכל
51.3	82.1			242.0	159.9	חשבונות מקבילים **
36.3	289.3			1,085.5	796.2	סך הכל כללי
התחייבויות						
15.7	42.9	37.4	42.9	315.9	273.0	שטרי בנק ומעות במחזור פקדונות הממשלה
95.6	25.9	6.3	4.3	53.0	27.1	ומוסדות ממשלתיים
32.9	2.8	1.4	1.3	11.3	8.5	פקדונות מוסדות אחרים
54.4	152.5	51.3	44.0	432.7	280.2	פקדונות מוסדות בנקאיים ***
—	—	2.3	3.2	20.0	20.0	הון וקרנות
-61.5	-16.9	1.3	4.3	10.6	27.5	חשבונות אחרים
32.6	207.2	100.0	100.0	843.5	636.3	סך הכל
51.3	82.1			242.0	159.9	חשבונות מקבילים **
36.3	289.3			1,085.5	796.2	סך הכל כללי

* לרבות חשבונות סילוקין בקשר להסכמי השלומים.
 ** לרבות חשבונות ערפי מזון, אשראים דוקומנטריים, ערבויות, וקרנות חליפין.
 *** לרבות פקדונות מוסדות כספיים ונכים בחוץ-לארץ.

² הכוללים במקרה זה בנקים מחוץ-לארץ — כמפורט להלן.

2. נכסים והתחייבויות במטבע חוץ וזוהב

(א) מטבע חוץ וזהב

יתרות בנק ישראל במטבע חוץ וזוהב, להוציא את היתרות שבמסגרת הסכמי התשלומים, עלו מ־223 מיליון ל"י בסוף 1959 ל־383 מיליון ל"י בסוף 1960. העלייה כולה חלה ביתרות במטבע חוץ, בעוד שביתרות הזוהב חלה ירידה קלה — מ־14.0 מיליון ל"י ל־11.3 מיליון ל"י — בעקבות המרת חלק מיתרות הזוהב ביתרות מטבע תוץ, הנושאות ריבית. רובן המכריע של יתרות הזוהב מוחזקות כיום בתורת פיקדון הזוהב של ישראל בקרן המטבע הבינלאומית, והן מהוות רבע ממכסתה בקרן.

היתרות במטבע חוץ — ברובן דולרים של ארצות הברית ושל קנדה, לירות שטרלינג ומרקים מערב־גרמניים — הושקעו בעיקר בשטרי אוצר ובשטרות בנקאיים זרים או הופקדו בחשבונות עובר ושב ובפקדונות־לומן־קצוב, נושאי ריבית. חלק מסויים, הדרוש לניהול עסקיו השוטפים של הבנק, החזק בחשבונות עובר ושב, שאינם נושאים ריבית. בסוף שנת 1960 היו 88 אחוזים מהיתרות מושקעים או מוחזקים בחשבונות הנושאים ריבית — לעומת 95 אחוזים בסוף שנת 1959. ההכנסה מריבית על השקעות אלה גדלה מ־7.4 מיליון ל"י בשנת 1959 ל־9.9 מיליון ל"י בשנת 1960 — הכל במטבע חוץ. גידול זה, שחל על־אף ירידת שערי הריבית בחלק מהמדינות בהן מוחזקות היתרות, הוא תוצאה של הגידול הניכר בהיקף היתרות.

גם השנה ניכרת התנועה העונתית הרגילה בגידול יתרות אלה (ראה לוח כ"ב-2). עיקר הגידול חל בחודשי השנה הראשונים, עד סוף אפריל, ואילו לאחר מכן חלה האטה בקצב הגידול ולעתים — אף ירידה מסוימת, בחודשי הקיץ. הסיבה לכך נעוצה בעובדה, שקבלת התמורה ליצוא ההדרים מתרכזת בעיקר בחודשים מארס, אפריל ומאי.

לוח כ"ב-2

יתרות בנק ישראל במטבע חוץ וזוהב, 1960

(אלפי ל"י)

סוף התקופה)	החודש	מטבע חוץ *	זהב	סך הכל
1959 דצמבר	208,968	14,027	222,995	
1960 ינואר	249,536	11,321	260,857	
פברואר	260,855	11,315	272,170	
מארס	286,673	11,306	297,979	
אפריל	324,097	11,305	335,402	
מאי	331,109	11,306	342,415	
יוני	333,087	11,306	344,393	
יולי	330,843	11,302	342,145	
אוגוסט	313,861	11,299	325,160	
ספטמבר	315,929	11,295	327,224	
אוקטובר	325,267	11,298	336,565	
נובמבר	350,366	11,276	361,642	
דצמבר	372,349	11,254	383,603	

* להוציא יתרות של חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים.

(ב) חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים

בסוף שנת 1960 ניהל בנק ישראל חשבונות סילוקין עם הבנקים המרכזיים של 16 ארצות. עמן מקיימת ישראל הסכמי סחר ותשלומים. סכום היתרות לזכות ישראל בחשבונות הסילוקין ירד ב-1.1 מיליון ל"י, והגיע בסוף 1960 ל-4.6 מיליון ל"י, בעוד שהיתרות לחובה ירדו ב-17.7 מיליון ל"י ועמדו על 9.1 מיליון ל"י בלבד. החוב הישראלי נטו במסגרת הסכמי הסילוקין הסתכם איפוא ב-4.5 מיליון ל"י בלבד לעומת 21 מיליון ל"י בסוף 1959.

ירידת החוב הכולל בחשבונות הסילוקין נובעת, בעיקרה, מסגירת חשבונות הסילוקין עם פינלנד, מן השנים 1958 ו-1959, והפיכת יתרות החובה להלוואה של ממשלת פינלנד לממשלת ישראל¹, וכן מסגירת חשבון הסילוקין עם צרפת בראשית 1960, והפיכת יתרת החובה להלוואה

לוח כ"ב-3

היתרות בחשבונות הסילוקין, 1959 ו-1960

(אלפי דולרים)

(סוף התקופה)

הארץ	1959	1960	העלייה או הירידה (-) מסוף 1959 לסוף 1960
אורוגוואי	- 72	+204	276
איסלנד	-168	+118	286
ארגנטינה	-220	-412	-192
בולגריה	+461	-272	-733
ברזיל	+ 28	+ 50	22
גאנה	-130	-495	-365
הונגריה	+490	+ 20	-470
תורכיה	-435	+180	615
יוגוסלביה	+860	+216	-644
יוון	+960	+1,422	462
נורבגיה	-609	-317	292
פולין	+329	+364	35
פורטוגל	-1,002	-718	284
פינלנד	-8,601	-1,872	6,729
צרפת *	-1,958	—	1,958
רומניה	-268	-427	-159
צ'כוסלובקיה	+465	+465	—
סכומים במעבר **	-1,849	-1,039	810
סך הכל בדולרים	-11,719	-2,513	9,206
סך הכל בל"י	-21,094	-4,524	16,570

* הסכם התשלומים בוטל ב-1959 והיתרה חוסלה במשך 1960.

** סכומים שהפעולות בקשר עמם טרם הושלמו והם טרם נרשמו סופית בחשבונות הסילוקין של הארצות הנוגעות בכך.

¹ הסכם התשלומים עם פינלנד בוטל ב-15 בפברואר 1961.

של ממשלת צרפת לממשלת ישראל. יתרות החובה של נורברגיה ופורטוגאל קטנו, ואילו בחשבונות הסילוקין עם אורוגואי, איסלנד ותורכיה, חל שינוי מיתרות זכות של ישראל ליתרות חובה. סגירת חשבון הסילוקין עם צרפת בראשית 1960 באה לאחר ביטולה, ב-1959, של הסכם התשלומים עם מדינה זו. החשבונות עם צרפת מתנהלים עתה בפרנקים חדשים חפשיים.

(ג) פקדונות במטבע חוץ

פקדונות המוסדות הבנקאיים במטבע חוץ בבנק ישראל הסתכמו בסוף 1960 ב-174.2 מיליון ל"י לעומת 85.2 מיליון ל"י בסוף 1959.

פקדונות אלה מחולקים לכמה סוגים :

(1) פקדונות מטבע חוץ (פמ"ז), המורכבים בעיקר מפקדונות חופשיים של הבנקים. בסוף השנה עמד סכומם על 5.0 מיליון ל"י, בערך, לאחר ירידה של מיליון ל"י בערך לעומת השנה הקודמת. הסדר הפמ"ז עצמו בוטל ב-1 בינואר 1960.

(2) פקדונות לזמן קצוב של תושבי ישראל (פז"ק) — פקדונות במטבע חוץ, שהופקדו על-ידי תושבי ישראל, ואשר במועד הקצוב יהיו ניתנים לפדיון במטבע ישראלי, לפי השער שיהיה אז בתוקפו. בסוף השנה הסתכמו פקדונות אלה ב-52.4 מיליון ל"י לעומת 34.4 מיליון ל"י בסוף 1959.

(3) פקדונות תושבים מעבירי מטבע (תמ"מ) — פקדונות של תושבי ישראל במטבע חוץ, הניתנים למשיכה במטבע חוץ, למטרות מסוימות, המוגדרות בתקנות, כגון מימון נסיעות לחוץ לארץ, רכישת ניירות ערך זרים, קניית מוצרים מסוימים בחוץ לארץ וכו'. בסוף השנה הגיע סכומם ל-72.1 מיליון ל"י לעומת 39.6 מיליון ל"י בסוף 1959.

(4) פקדונות תושבי חוץ (פת"ח) — פקדונות של תושבי חוץ (ובכללם משקיעים, עולים, מומחים זרים וכדומה) בבנקים ישראלים, שהופקדו על-ידי הבנקים בבנק ישראל, וכן פקדונות של כמה בנקים בחוץ לארץ, המחזיקים חשבונות במטבע חוץ בבנק ישראל. בסוף השנה הגיע סכומם ל-42.0 מיליון ל"י לעומת 4.3 מיליון ל"י בסוף 1959. עיקר העלייה חלה כאן בפקדונות של בנקים גדולים מחוץ לארץ.

שני סוגים חדשים של פקדונות מטבע חוץ הונהגו ב-1960 :

(5) חשבונות "ניירות ערך תמורת דיבידנדה" (נת"ד), שבהם מוחזקים כספים הקשורים בפעולות השונות — קנייה, מכירה וקבלת דיבידנדים — בניירות ערך זרים שברשות תושבי ישראל. סכומם הגיע ל-1.6 מיליון ל"י.

(6) חשבונות "הפקדת אשראי יבוא" (הא"י), שבהם מחזיקים הבנקים המסחריים בבנק ישראל פקדונות יבואנים, הקשורים בקבלת רשיונות יבוא בתנאי "מימון במזומן"; פקדונות אלה מגיעים לאחוז מסויים מערך הרשיון, בהתאם לתקנות. סכומם הכולל של פקדונות אלה הגיע בסוף השנה ל-0.9 מיליון ל"י.

מרבית פקדונות פז"ק ותמ"מ שייכים למקבלי פיצויים אישיים מגרמניה המערבית, אשר העדיפו שלא להמירם מיד במטבע ישראלי, אלא להחזיקם במטבע חוץ באמצעות פקדונות אלו.

ברוב סוגי החשבונות במטבע חוץ חלה עלייה ניכרת במשך שנת 1960 : כ-18.0 מיליון ל"י בחשבונות פז"ק, כ-32.5 מיליון ל"י בחשבונות תמ"מ, וקרוב ל-38.0 מיליון ל"י בחשבונות פת"ח.

3. פעולות בנק ישראל כבנקאי וכסוכן פיסקאלי של הממשלה

חשבונות החובה של הממשלה בבנק ישראל שייכים לשני סוגים : מקדמות רגילות, אשר על פי חוק בנק ישראל עליה להחזיר לבנק לפני תום שנת הכספים שלה, והתחייבויות אחרות, שעיקרן הן ניירות ערך ממשלתיים, ושטרות התחייבות של הממשלה. סכום חשבונות אלה

(פרט לחשבונות המקבילים) עלה במשך שנת 1960 ב־24.3 מיליון ל"י — מ־373.8 מיליון ל"י (398.0 מיליון ל"י, כיוון שבאותה תקופה חלה בחשבונות הזכות של הממשלה, כלומר בפקדונותיה, עלייה של 25.9 מיליון ל"י, נמצא שחלה ירידה נטו בהתחייבויות הממשלה לבנק ישראל בסכום של 1.7 מיליון ל"י — לראשונה מזה תקופה ארוכה.¹

(א) חשבונות חובה וזכות¹

החוב השוטף של הממשלה ברוטו (כלומר המקדמות אותן חייבת הממשלה לפרוע לבנק ישראל עד תום שנת הכספים השוטפת) עלה מ־54.0 מיליון ל"י בסוף שנת 1959 ל־76.3 מיליון ל"י בסוף שנת 1960 — עלייה של 22.3 מיליון ל"י. חוב הממשלה לזמן ארוך גדל בתקופה זו ב־2.0 מיליון ל"י, כתוצאה מהגדלת סכום מקדמת הבטחון תשי"ז — 1957 על־פי הסכם בין שר האוצר ונגיד בנק ישראל ובאישור ועדת הכספים של הכנסת מיום 28 במארס 1960. לפי הסכם זה הוחזרו לממשלה הסכומים, ששולמו על ידיה במשך שנת הכספים 1959/60, והמקדמה הועמדה בכך על ההיקף, שהיה לה ב־31 למארס 1959.

פקדונות הזכות של הממשלה בבנק ישראל במטבע ישראלי, המורכבים מסכומים המופקדים בחשבונותיהם השוטפים של משרדי הממשלה השונים, גדלו ב־19.5 מיליון ל"י, — מ־9.7 מיליון ל"י ל־24.2 מיליון ל"י; ואילו פקדונות הממשלה במטבע חוץ גדלו ב־11.4 מיליון ל"י — מ־17.4 מיליון ל"י ל־28.8 מיליון ל"י.

(ב) חשבונות מקבילים

החשבונות המקבילים, הקשורים בעיקרם בעודפי המזון, שמעמידה ממשלת ארצות־הברית לרשות ממשלת ישראל, גדלו בשנת 1960 במידה ניכרת — מ־100.2 מיליון ל"י עד 134.4 מיליון ל"י.

האשראים, שבנק ישראל פותח בשביל הממשלה בתפקידו כסוכנה הבנקאי, והאשראים, שבנק ישראל מקיים לבנקים מרכזיים, במדינות שעמן יש למדינת ישראל הסכמי תשלומים, בשביל אשראים, שנפתחו על־ידי בנקים מסחריים בישראל, כלולים בסעיפים הבאים של מאזן הבנק: "אשראים דוקומנטריים, שנפתחו או קוימו בקשר להסכמי תשלומים" ו"ערבויות שניתנו" — בצד הנכסים של המאזן; "התחייבויות בעד אשראים דוקומנטריים, שנפתחו או קוימו בקשר להסכמי תשלומים" ו"התחייבויות בעד ערבויות שניתנו" — בצד ההתחייבויות של המאזן.

(ג) היבוא הממשלתי

האשראים הדוקומנטריים שנפתחו לצורך מימון היבוא של משרדי הממשלה הגיעו בשנת 1960 ל־36.6 מיליון ל"י לעומת 35.7 מיליון ל"י בשנת 1959. עלייה ניכרת חלה בכמות הדוקומנטים, שהתקבלו בבנק ישראל מבנקים וספקים בחוץ לארץ לגבייה ממשרדי הממשלה השונים. סכומם של דוקומנטים אלה עלה מ־1.9 מיליון ל"י בשנת 1959 ל־13.6 מיליון ל"י במשך 1960.

לעומת זאת כמעט ולא ניתנו ערבויות ליבוא של משרדי הממשלה. סכומן של ערבויות אלו ירד מ־4.2 מיליון ל"י בשנת 1959 ל־26,000 ל"י בלבד במשך שנת 1960.

¹ בפרק י"ד, "אמצעי התשלום, האשראי והמוסדות הבנקאיים" נכללים בחשבונות הזכות של הממשלה בבנק ישראל גם "חשבונות אחרים" נטו של בנק ישראל, וכן פקדונות של מוסדות כספיים בינלאומיים ומוסדות אחרים בחוץ לארץ, הנותנים הכנסה מיוחדת לממשלה. בהתאם להגדרה זו תהיה הירידה בחוב נטו של הממשלה לבנק בסך 0.9 מיליון ל"י.

לוּח כ"ב-4

חשבונות הממשלה בבנק ישראל, 1959 ו-1960
(מיליוני ל"י)

(סוף התקופה)

1960	1959	
חובה		
התחייבויות שוטפות		
58.9	19.4	מקדמות במטבע ישראלי
1.1	—	מקדמות במטבע חוץ
16.3	34.6	חשבונות אחרים
76.3	54.0	סך כל ההתחייבויות השוטפות
ניירות ערך		
69.4	69.4	שטרי אוצר
77.2	77.3	שטרי מקרקעין
4.1	4.1	שטרי התחייבות
0.3	0.5	ניירות ערך ממשלתיים
60.7	58.5	מקדמת ביטחון
110.0	110.0	מקדמת קליטה וביטחון
321.7	319.8	סך כל ניירות הערך
398.0	373.8	סך כל החובה
זכות		
24.2	9.7	פקדונות במטבע ישראלי
28.8	17.4	פקדונות במטבע חוץ
53.0	27.1	סך כל הזכות
חשבונות מקבילים		
37.3	—	קרנות חליפין
134.4	100.2	עודפי מזון
171.7	100.2	סך כל החשבונות המקבילים

4. פעולות בנק ישראל כבנקאי של המוסדות הבנקאיים

(א) החזקת פקדונות של המוסדות הבנקאיים ומוסדות כספיים

פקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל, לרבות פקדונותיהם במטבע חוץ, עלו מ-280.2 מיליון ל"י בסוף 1959 ל-432.7 מיליון ל"י בסוף 1960.

חלק מאלה הם פקדונות, שאותם חייבים המוסדות הבנקאיים והכספיים על פי החוק להחזיק בבנק ישראל — בשיעור של 15 אחוזים מסכום פקדונות עובר ושב במטבע ישראלי שברשותם וכן מסכום הפקדונות לזמנים קצובים במטבע ישראלי, לתקופה שאינה עולה על 18 חודשים. בעקבות גידול הפקדונות, המחייבים החזקת נכסים נזילים, גדלו פקדונות החובה של המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל ב-12.8 מיליון ל"י והגיעו ל-94.4 מיליון ל"י בסוף 1960 בהשוואה ל-81.6 מיליון ל"י בסוף 1959.

מלבד פקדונות החובה, מפקידים המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל פקדונות נוספים, הן בחשבון עובר ושב והן לזמן קצוב. סכומי פקדונות עובר ושב, לרבות פקדונות החובה, עלו במשך שנת 1960 ב-36.1 מיליון ל"י, מ-126.1 ל-162.2 מיליון ל"י. סכום פקדונות החובה עלה, כאמור, ב-12.8 מיליון ל"י, ומכאן שהפקדונות החפשיים עלו ב-23.3 מיליון ל"י. סכום הפקדונות לזמן קצוב עלה ב-27.4 מיליון ל"י, מ-68.9 מיליון ל"י ב-1959 ל-96.3 מיליון ל"י ב-1960. היקף פקדונות המוסדות הבנקאיים הגיע לשיאו בחודש דצמבר, בו הסתכמו הפקדונות בחשבונות עובר ושב ב-162.2 מיליון ל"י, והפקדונות לזמנים קצובים — ב-96.3 מיליון ל"י.

בהתאם ל"צו בנק ישראל (מוסדות כספיים) תש"ך—1960" חויבו המוסדות הכספיים, המקבלים פקדונות מהציבור בסכום כולל של 100,000 ל"י ויותר, להחזיק החל מסוף חודש אפריל 1960 יתרה מינימלית בבנק ישראל. בסוף 1960 הסתכמו פקדונות המוסדות הללו בבנק ישראל ב-0.9 מיליון ל"י בחשבון עובר ושב ובסך 0.1 מיליון ל"י בחשבון הפקדונות לזמנים קצובים.

במשך השנה נשאר שיעור הריבית המשולמת על ידי בנק ישראל על פקדונות המוסדות הבנקאיים ללא שינוי: על 25 האחוזים הראשונים של פקדונות החובה לא שולמה כל ריבית, על 75 האחוזים הנותרים שולמה ריבית של 2 אחוזים לשנה ועל סכומי פקדונות עובר ושב, שמעל לסכום פקדונות החובה, שולמו 2.75 אחוזים לשנה. על הפקדונות לזמנים קצובים שולמה ריבית כדלקמן: על פקדונות לתקופה של 3 חודשים — 3.25 אחוזים לשנה; לתקופה של 6 חודשים — 4 אחוזים; ולתקופה של 9 חודשים ומעלה — 4.25 אחוזים לשנה.

(ב) נכיון משנה

יתרות נכיון המשנה, שנוכו על-ידי בנק ישראל, הגיעו בסוף 1960, ל-57.0 מיליון ל"י לעומת 33.6 מיליון ל"י בסוף 1959. עיקר הרחבת פעולות נכיון המשנה חלה ביתרות מטבע חוץ, שעלו מ-19.8 מיליון בסוף 1959 ל-42.0 מיליון ל"י בסוף 1960. עיקר הגידול חל כאן בסעיפים "מוסדות לאומיים" ו"שירותים ציבוריים". הגידול בפעולות נכיון המשנה במטבע ישראלי היה מתון יותר — מ-13.8 מיליון ל"י בסוף 1959 ל-15.0 מיליון ל"י בסוף 1960. עיקר הגידול כאן חל בסעיף "תעשייה" — רובו פעולות לשם מימון יצוא — בעוד שיתר הסעיפים העיקריים הראו ירידה.

¹ כל הסכומים הנזכרים בקטע זה מתייחסים למערכת הבנקאות, הכוללת את המוסדות הבנקאיים, המוסדות הכספיים (לרבות בנק הדואר, בנק החקלאות לישראל והבנק לפיתוח התעשייה) והבנקים למשכנתאות, ומשום כך אין המספרים זהים בכל המקרים עם המספרים על המוסדות הבנקאיים, המובאים במקומות אחרים בדו"ח זה.

נביון המשנה לפי הענף, 1959 ו-1960

(אלפי ל"י)

(סוף התקופה)

הענף	1960			1959		
	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	סך הכל	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	סך הכל
חקלאות	345	8,285	9,205	148	9,057	9,205
תעשייה	7,009	4,605	6,701	5,152	1,549	11,614
בנייה	—	150	—	—	—	150
מסחר	4,332	118	1,468	1,378	90	4,450
שירותים ציבוריים *	18,690	1,702	14,852	12,792	2,060	20,392
מוסדות לאומיים	11,588	—	1,372	327	1,000	11,588
שונות	—	150	45	—	45	150
סך הכל	41,469	15,010	33,598	19,797	13,801	56,974

* לרכות "אד-על", "צים" וחברת השילומים.

5. המטבע במחזור

(א) המזומנים במחזור והנכסים המוחזקים לכיסוי

הממוצע החודשי של סכום המטבע במחזור, בימי ד' של השבוע, עלה מ-284.7 מיליון ל"י בדצמבר 1959 ל-328.1 מיליון ל"י בדצמבר 1960 — עלייה של 15.2 אחוזים לעומת עלייה של 3.5 אחוזים בשנת 1959.

בשנת 1960 היתה העלייה הדרגתית ומתמדת. הגידול הניכר ביותר חל בחודשים אפריל וספטמבר — לקראת עונת חגי הפסח וראש השנה. תופעה עונתית זו חוזרת ונשנית מדי שנה בשנה, והיא ביטוי לגידול השימוש במזומנים בתקופות אלו של השנה.

בהרכב הנכסים, המוחזקים לכיסוי המטבע במחזור, חלו במשך שנת 1960 כמה שינויים: הכיסוי במטבע חוץ והכיסוי בשטרי אוצר ושטרי התחייבות אחרים של הממשלה גדלו כל אחד ב-12 מיליון ל"י בערך, וכן גדל הכיסוי בשטרי חוב ושטרי חליפין במטבע חוץ ב-22.0 מיליון ל"י. עלייה זו בכיסוי משקפת את העלייה הכללית בסכום המטבע במחזור.

כן חלו במשך השנה תנודות בהרכב הסעיפים השונים של כיסוי המטבע; עיקרן — בסעיפי מטבע החוץ וכן שטרי החוב ושטרי החליפין במטבע חוץ (ראה לוח כ"ב-6). כיסוי זה הוא פורמאלי בעיקרו, בהתאם לדרישות חוק בנק ישראל וחוקים קודמים.

המזומנים במחזור והנכסים שהוחזקו לכיסוי, 1960

(אלפי ל"י)

(ממוצע של ימי ד' בשבוע במשך החודש *)

הנכסים שהוחזקו לכיסוי						
החודש	מזומנים במחזור **	זהב	יתרות מטבע חוץ	שטרי מקרקעין	שטרי אוצר ושטרי התחייבות אחרים של הממשלה	שטרי חוב ושטרי-חליפין במטבע חוץ
1959 דצמבר	284,700	6,170	139,707	77,276	61,547	—
1960 ינואר	285,070	3,446	142,448	77,276	61,900	—
פברואר	291,427	3,444	142,705	77,276	68,002	—
מרס	298,573	3,436	142,915	77,274	72,441	2,507
אפריל	311,162	3,430	154,015	77,274	72,522	3,921
מאי	308,610	3,410	156,763	77,270	71,167	—
יוני	310,320	3,431	161,867	77,263	67,759	—
יולי	314,407	3,428	165,516	77,263	68,200	—
אוגוסט	316,261	3,426	158,882	77,262	71,040	5,651
ספטמבר	321,247	3,421	151,148	77,258	73,500	15,921
אוקטובר	325,892	3,420	148,646	77,258	73,500	23,068
נובמבר	325,188	3,414	149,132	77,258	73,500	21,884
דצמבר	328,077	3,380	151,887	77,257	73,500	22,053

* הנתונים על המטבע והנכסים המוחזקים לכיסוי מתפרסמים, בהתאם להוראות חוק בנק ישראל, בכל יום ד' בשבוע עם תום יום העבודה; מאחר שבמשך החודש חלוצות תנודות ניכרות, ניתן כאן ממוצע של ימי ד' בשבוע במשך החודש.
** ההפרשים בסיכום נובעים מעיגול המספרים.

(ב) המטבע במחזור לפי ערכים וסדרות

בשנת 1960 נמשכה העלייה בערך הכולל של שטרי הכסף בני 50 ל"י במחזור, וחלקם עלה מ-15.0 ל-25.1 אחוזים מכלל שטרי הכסף במחזור. לעומת זאת ירד חלקם של כל השטרות האחרים: שטרי הכסף בני 10 ל"י ירדו מ-68.8 ל-62.8 אחוזים מכלל שטרי הכסף במחזור, שטרי הכסף בני 5 ל"י — מ-12.8 ל-8.9 אחוזים, בני 1 ל"י — מ-2.6 ל-2.5 אחוזים ובני ½ ל"י — מ-0.8 ל-0.7 אחוזים.

אף כי חלקם של השטרות בני 10 ל"י ו-1 ל"י בכלל שטרי הכסף ירד, עלה סכומם המוחלט עם עליית סכום המטבע במחזור כולו. במספר שטרי כסף בני ½ ל"י חלה ירידה קלה במונחים מוחלטים, בעוד שהירידה במספר שטרי כסף בני 5 ל"י הייתה ניכרת גם בגודל המוחלט — מ-34.1 מיליון ל"י ל-27.5 מיליון ל"י.

העלייה בכמות הכוללת של המעות במחזור בשנת 1960, בסך 1.3 מיליון ל"י, נובעת בעיקרה מהכנסתן למחזור של מעות חדשות, הנקובות באגורות והמהלכות בד בבד עם המטבעות הקודמים הנקובים בפרוטות; מקצת מן העלייה יש לייחס להנפקת מטבעות זיכרון נוספים במשך השנה.

לוח כ"ב-7

שטרי כסף ומעות במחזור לפי הערך, 1959 ו-1960

(סוף התקופה)

1960		1959		הערך
אחוזים	אלפי ל"י	אחוזים	אלפי ל"י	
שטרי כסף				
0.7	2,094	0.8	2,101	½ ל"י
2.5	7,860	2.6	7,104	1 ל"י
8.9	27,526	12.8	34,111	5 ל"י
62.8	193,815	68.8	184,045	10 ל"י
25.1	77,676	15.0	40,066	50 ל"י
100.0	308,971	100.0	267,427	סך כל השטרות
מעות				
0.1	5	0.1	5	1 פר'
0.7	50	0.9	50	5 פר'
6.3	438	7.5	422	10 פר'
3.8	261	6.8	382	25 פר'
22.2	1,532	29.3	1,640	50 פר'
14.8	1,019	19.4	1,088	100 פר'
8.6	597	11.2	626	250 פר'
0.1	8	0.1	7	500 פר'
0.9	61	—	—	1 אג'
2.0	131	—	—	5 אג'
5.0	347	—	—	10 אג'
8.7	597	—	—	25 אג'
מטבעות-זיכרון				
5.5	380	6.3	348	1 ל"י
18.6	1,281	18.4	1,033	5 ל"י
2.7	190	—	—	20 ל"י
100.0	6,897	100.0	5,601	סך כל המעות
	315,868		273,028	סך כל המטבע במחזור

(ג) מטבע פגום

במשך שנת 1960 קיבל בנק ישראל 194 בקשות להחלפת מטבע פגום, בסכום כולל של 5,009 ל"י; מהן אושרו 124 בקשות בסכום כולל של 3,764 ל"י. ערך המטבע, שהושמד על ידי היחידה להשמדת שטרי בנק ומעות, שאינם ראויים לשימוש, הגיע בשנת 1960 ל-67.8 מיליון ל"י בשטרי כסף ול-0.03 מיליון ל"י במעות נייר.

(ד) זיופי שטרות

מספר השטרות המזוייפים, שהתגלו בישראל בשנת 1960, היה כדלקמן: 47 שטרות בני 10 ל"י, לעומת 35 שטרות מערך זה, שנתגלו כמזוייפים בשנת 1959; 6 שטרי בנק בני 1 ל"י ו-2 שטרי בנק בני 500 פר'. כל השטרות המזוייפים, שנתגלו עד כה, היו לפי דוגמת הנפקת בנק לאומי לישראל בע"מ.

בפברואר 1961 נתקבל בכנסת "חוק להחלפת שטרי בנק, תשכ"א — 1961", המבטל מיום התקבלו את השטרות מהוצאת בנק לאומי לישראל בע"מ כהילך חוקי. מטרת החוק היא להקל על הציבור והבנקים על ידי מניעת ריבוי סדרות שטרי כסף במחזור (ערכם הכולל של שטרי הבנק מהוצאת בנק לאומי לישראל בע"מ בתוך כלל המחזור הגיע בסוף שנת 1960 ל-2 אחוזים בלבד), וכן למנוע זיופי שטרות.

החוק קובע כי תוך 20 שנה מיום תחילת תוקפו יוכל כל אדם, המוסר לבנק ישראל שטר בנק מההוצאה של בנק לאומי, לקבל תמורתו ללא תשלום שטרי כסף או מעות באותו סכום, בעלי ערך נקוב בהתאם לדרישתו.

(ה) סוכנויות לאספקת מזומנים בערי השדה

לבנק ישראל סוכנויות בבאר־שבע, חדרה, טבריה, נתניה, פתח־תקוה ורחובות. סוכנויות אלה סיפקו מזומנים למוסדות הבנקאיים בערי השדה, ספגו מהם עודפים וכן צמצמו את סכומי הכספים, שהועברו בין הערים השונות, ואיפשרו הקטנה ניכרת של היתרות במזומנים, שהיה על המוסדות הבנקאיים להחזיק בקופותיהם. עם הגידול הכללי של סכום המטבע במחזור גדל במקביל גם המחזור בסוכנויות הבנק.

6. הנפקת מטבע

(א) שטרי כסף

ב-9 לדצמבר 1960 הוכנס למחזור שטר חדש בן 50 ל"י להשלמת סדרת השטרות השנייה של בנק ישראל, אשר ארבעת השטרות הראשונים שלה הוכנסו למחזור באוקטובר 1959.

(ב) סדרת מעות חדשה

לאחר אישור החוק לתיקון "פקודת המטבע, תשי"ט—1959", לפיו בוטלה חלוקת הלירה הישראלית ל-1,000 פרוטות ובמקומה הונהגה חלוקה ל-100 אגורות, החל הבנק בשנת 1960 בהנפקת סדרת מעות חדשה, נקובה באגורות, אשר הוכנסה למחזור במשך השנה, באופן הדרגתי. הוכנסו למחזור מעות בנות 1, 5, 10 ו-25 אגורות. הראשונה עשויה אלומיניום, ואילו יתרון עשויות מנחך נחושת־אלמיניום־ניקל. המטבעות הקודמים, הנקובים בפרוטות, מוסיפים לשמש הילך חוקי, אולם הכוונה היא להוציאם באורח הדרגתי מן המחזור כדי למנוע ריבוי צורות של מטבעות בנות ערך שווה.

במשך שנת 1960 הונפקו שלושה מטבעות זיכרון:

1. מטבע בערך נקוב של 20 ל"י, עשוי זהב, לציון מלאות מאה שנה להולדתו של בנימין זאב הרצל;
2. מטבע בערך נקוב של 5 ל"י, עשוי כסף, שהוצא ליום העצמאות תש"ך והוקדש אף הוא לציון שנת המאה להולדתו של הרצל;
3. מטבע בערך נקוב של 1 ל"י, עשוי נחושת-ניקל, לציון מלאות מאה שנה להולדתה של הנרייטה סאלד, ולציון מפעליה, "הדסה" ו"עליית הנוער".

7. מינהל מלוות המדינה

בסוף שנת 1960 נמצאו בניהולו של בנק ישראל 46 מלוות פנים (מהם שני מלוות נקובים במטבע חוץ). כן ריכז הבנק את הפעולות, שבוצעו בישראל, בקשר לפדיון ולהמרה של שלושה מלוות חוץ של ממשלת ישראל.

(א) מלוות פנים

היתרה הכוללת של מלוות הפנים, שערכם נקוב במטבע ישראלי, עמדה בסוף 1960 על 283.0 מיליון ל"י, לפי הפדיון בפועל, בעוד שלפי תכנית הסילוק של המלוות צריכה היתה היתרה להסתכם ב-280.6 מיליון ל"י. ההפרש נובע מכך, שלא כל הסכומים, שזמן פרעונם הגיע, הוגשו לפירעון למעשה. יתרת מלוות הפנים, שערכם נקוב בדולרים, עמדה בסוף 1960, על 20.2 מיליון דולר לפי הפירעון בפועל, ואילו לפי תכנית סילוק המלוות — על 20 מיליון דולר. תשלומי הריבית והפרסים על מלוות הפנים הגיעו לסכום כולל של 14.8 מיליון ל"י, ואילו מהקרן של מלוות אלה נפדה סכום של 38.8 מיליון ל"י.

בשנת 1960 נוספו לניהול הבנק שני מלוות חדשים, וכן סידרה חדשה — ט' — נושאת ריבית, וסדרות נוספות של איגרות חיסכון, למלווה חיסכון לשיכון עולים. המלוות החדשים הם:

א. "מלווה קצר מועד תש"ך—1960". בחוק המלווה הורשתה הממשלה להוציא מלווה זה בסכום כולל של 30 מיליון ל"י בסדרות שונות. מועד הפרעון של הסדרות שהוצאו עד כה הוא כעבור 91 יום או 182 יום לאחר יום הוצאתן. בשנת 1960 הוצאו 15 סדרות בשווי נקוב של מיליון ל"י כל אחת. המלווה נושא ריבית נקובה של 6 אחוזים לשנה, החייבת במס הכנסה בשיעור מכסימאלי של 25 אחוזים; אולם על יסוד מחיר ההנפקה מגיעה ההכנסה הנקייה לשיעור של 7 אחוזים לשנה לאיגרת, שזמן פרעונה כעבור 91 יום, ולשיעור של $8\frac{1}{2}$ אחוזים לאיגרת, שזמן פרעונה כעבור 182 יום.

ב. "מלווה פיתוח תש"ך—1960". על-פי חוק המלווה מורשית הממשלה להוציא מלווה זה בסכום כולל של 40 מיליון ל"י, בסדרות שונות אשר תנאיהן נקבעים בתקנות. עד סוף שנת 1960 הוצאו 4 סדרות של מלווה זה בסכום כולל של 24 מיליון ל"י. שתיים מסדרות אלה צמודות למדד המחירים לצרכן, אחת צמודה כדי מחצית ערכה לשער הדולר וכדי מחציתו — למדד, ואילו הרביעית — צורת ההצמדה שלה נתונה לבחירתו של הרוכש; אם לשער הדולר בלבד, אם למדד המחירים בלבד ואם בשילוב שתי הצורות בשיעור של מחצה על מחצה.

בשנת 1960 נמשכה ההפצה של מלווה שיכון עולים. הוצאו 22 סדרות נוספות של איגרות חיסכון בשווי נקוב של 22 מיליון ל"י, וכן סדרה אחת נושאת ריבית בשווי נקוב של 2 מיליון ל"י. באותו פרק זמן בוצע פדיון מוקדם של איגרות חיסכון ממלווה זה בסך 17 מיליון ל"י. כן הושלמה ההפצה של "6% אגרות החוב של חברת החשמל לא"י בע"מ 1963/72" בסכום

לוח כ"ב-8

מלוות פנים שנוהלו על ידי בנק ישראל, 1960

ריבית פרסים והפרשי הצמדה ששלמו ב־1960	קרן שנפדחה ב־1960	הסכום במחזור ב־31.12.60	סכום ההרשאה	מספר המלוות	המלווה
אלפי ל"י					
1.262	187	32,296	41.000	6	מילוות עממיים נושאי פרסים *
121	**17	**4,154	10.000	4	אגרות חוב למוכ"ז (מנדטוריות)
1.176	—	19,624	21,500	} 3	4¼% מילוות ממשלתיים (מוסדות כספיים)
	1.133	733			3% מילוות ממשלתיים (מוסדות כספיים)
459	1.700	11,879	***20,371	1	4% מילווה חובה תשי"ב—1952
201	610	6,834	9,021	1	2½% מילווה חובה תשי"ג—1953 *
—	138	390	7.500	1	3½% מילווה מלחמה 1954—1959
—	2	3	4.400	1	3½% שטרי ערך 1953—1957
411	17.087	10.762	****	1	אגרות מילווה חיטכון לשיכון עולים
23	1.562	12.010	*****30,000	1	מלווה קצר מועד
מלוות פנים צמודים					
459	19	5,450	****	1	מילווה שיכון עולים 1957 נושא פרסים
2.409	3.321	41,940	70.000	9	6%, 4¼% מילווה שיכון עולים 1957 נושא רבית *

339	35	9,864	*****	1	מילוה ביטחון תשי"ז נושא פרסים 6%, 4¼% מילוה ביטחון תשי"ז
1,714	2,972	24,166	40,000	1	נושא רבית
9	7	48	5,000	1	3% מילוה לאומי 1948-53
680	2,257	20,312	***** 10,000	1	½% שטרי חיסכון צמודי דולר 6½%, 6% מילוה משותפים
900	1,705	11,471	15,000	2	לרשויות מקומיות
1,822	1,469	28,531	30,000	2	6% בנק לפיתוח התעשייה
485	—	***** 9,482	10,000	1	5% חברת הנפט הלאומית מילוה עלייה נושא פרסים של הסוכנות
398	70	9,897	10,000	1	היהודית
488	—	***** 4,000	15,000	1	5% חברת החשמל לא"י
—	—	19,134	40,000	4	6% מילוה פיתוח תש"ך—1960
13,356	34,291	282,980	388,792	44	סך הכל

אלפי ל"י

אלפי דולרים

1,492	4,468	20,173	25,000	1	טבי דולר תשי"א—1951
1	1	14	1,391	1	שטרי חוב תמורת מט"ח
1,493	4,469	20,187	26,391	2	סך הכל

* הסכום כמחזור מותאם להיקף ההפצה שנמשכה גם בשנת 1960.

** אגרות חוב הרשומות בישראל בלבד.

*** ההפצה בסופו עד סוף שנת 1960.

**** כלול בהרשאה של מילתה שיכון עולים נושא ריבית.

***** כלול בהרשאה של מילוה ביטחון נושא ריבית.

***** בסכום ההרשאה צויין השווי הנקוב, ואילו שווי היתרות חושב על ידי הכפלת השווי הנקוב ב-5.40.

**** במקום סידרה שנפרדה ניתן להוציא סידרה חדשה.

***** 518,000 ל"י הומרו במניות רגילות.

***** 11,000,000 ל"י הומרו במניות בכורה.

כולל של 15 מיליון ל"י, והופצו איגרות חוב של מלווה חובה, תשי"ג — 1953, ושל המלוות העממיים נושאי פרסים, בסכום כולל של קרוב ל-200,000 ל"י.

נמשכה החלפת שטרי חיסכון צמודי דולר תשי"א — 1951 רשומים בשטרי חיסכון צמודי דולר למוכ"ז נושאי ריבית של $3\frac{1}{2}$ אחוזים. במשך השנה הוחלפו שטרות בשווי נקוב של 325,000 ל"י — לפי השער של 5.04 ל"י לכל ל"י משווים הנקוב, כלומר — בשטרות חדשים בשווי נקוב של 1.6 מיליון ל"י.

מינהל מלוות המדינה ביצע שתי המרות של איגרות חוב במניות: איגרות חוב של חברת הנפט הלאומית לישראל בע"מ בשווי נקוב של למעלה מ-0.5 מיליון ל"י הומרו במניות רגילות של חברה זו, ואיגרות חוב של חברת החשמל לא"י בע"מ בשווי של 11 מיליון ל"י בערך הומרו במניות בכורה של החברה.

בשנת 1960 התקיימו 41 הגרלות של איגרות פרס ממלוות שונים, וסך הזכיות בהן הגיע ל-3.5 מיליון ל"י. פדיון הזכיות הגיע ל-2.4 מיליון ל"י, ויתרת הזכיות, שלא נפדו, הגיעה בסוף 1960 לכדי 1.15 מיליון ל"י.

שינויים קלים בלבד חלו בסכומי מלוות הפנים, הנקובים בדולרים. בהתאם לתנאי המלווה של טבי דולר תשי"א — 1951 נפרעו בסוף השנה איגרות בסכום של 2.5 מיליון דולר — השיעור השני של מלווה זה שנפדה, 10 אחוזים מסכומו הכולל.

(ב) מלוות חוץ

היקף המרת איגרות החוב של מלוות העצמאות ומלוות הפיתוח בארץ גדל בשנת 1960 בשיעור ניכר והגיע ל-25.6 מיליון דולר לעומת 19.4 מיליון דולר בשנת 1959. כ-47 אחוזים מתמורת האיגרות שהומרו שימשו למימון השקעות בעלי הון מחוץ לארץ

לוח כ"ב-9

מלוות חוץ שניהולם בארץ רוכזו על ידי בנק ישראל, 1960*

המלווה	ההפצה בפועל	עד 31.12.60	הסכום במחזור ב-31.12.60	ההמרות לל"י בישראל בשנת 1960	הריבית ששולמה בישראל בלבד
אלפי דולרים					
מלווה העצמאות	145,533	41,341	98,383	4,514	486
מלווה הפיתוח — הוצאה ראשונה	234,140	61,801	172,026	14,814	671
מלווה הפיתוח — הוצאה שנייה	90,531	8,859	81,672	6,302	29
פחות: אגרות מלווה העצמאות שהוחלפו באגרות מלווה הפיתוח	6,122				
סך הכל	464,082	**112,001	352,081	25,630	1,186

* לפי סיכומי משרד האוצר.

** בסכום זה כלולות ההמרות שבוצעו בישראל.

במפעלים מקומיים, ואילו למעלה מ-18 אחוזים הוצאו על ידי תיירים לשם מימון הוצאות שהותם בישראל. יתרון הועברו לארץ כתרומות או כמתנות למוסדות ולתושבי הארץ. מתוך האיגרות שהומרו בארץ העביר הבנק לפדיון לחברת מלווה העצמאות והפיתוח בארצות-הברית איגרות חוב של מלוות העצמאות והפיתוח בסך של 53 מיליון דולר, והגיש לגבייה תלושי ריבית בסך 1.1 מיליון דולר.

8. הפיקוח על המוסדות הבנקאיים

בסוף שנת 1960 נמצאו תחת פיקוח בנק ישראל 27 בנקים מסחריים לעומת 26 בסוף שנת 1959. בשנה זו החל בפעולתו הבנק הערבי-הישראלי בע"מ. מספר האגודות השיתופיות לאשראי פחת ב-1960 ב-13 ועמד בסוף השנה על — 29. הירידה נובעת ממיזוג 12 אגודות עם מוסדות בנקאיים אחרים, על-פי-רוב עם בנקים ובמקרים מעטים — עם אגודות אחרות. אגודה אחת נצטוותה על ידי נגיד הבנק לחדול מלעסוק בעסקי בנק עקב אי-סדרים בהנהלתה, ולאחר מכן הוצא נגדה צו פירוק על ידי רשם האגודות השיתופיות. מספר הבנקים להשקעות בסוף השנה היה שניים, כבשנה הקודמת. מספר הבנקים למשכנתאות עלה מ-7 בסוף 1959 ל-8 בסוף 1960, עם הפעלתו של בנק למשכנתאות ולהשקעות של הקבלנים והבונים בישראל בע"מ. מספר סניפי המוסדות הבנקאיים (להוציא את המשרדים הראשיים) גדל מ-381 בסוף שנת 1959 ל-456 בסוף שנת 1960, כלומר, תוספת של 75 סניפים. נראה, כי לא תמיד יש צידוק לפתיחת סניפים חדשים. כדי לתת בידי בנק ישראל אמצעי לפיקוח על התפתחות זו הונחה על שולחן הכנסת בתחילת 1961 הצעת חוק לתיקון פקודת הבנקאות, לפיה תהיה פתיחתו של סניף חדש טעונה רשיון מטעם בנק ישראל.

(א) פיקוח על מוסדות כספיים

ביום 30 באפריל 1960 נכנס לתוקפו "צו בנק ישראל (מוסדות כספיים), תש"ך — 1960", שהחיל את הוראות "חוק בנק ישראל, תשי"ד — 1954", וכן הוראות כמה סעיפים מפקודת הבנקאות, 1941, על כל מוסד כספי, המחזיק פקדונות בסכום של 100,000 ל"י ומעלה. בסכום זה, של 100,000 ל"י, לא יכללו פקדונות הממשלה לשם מתן הלוואות. הצו מגדיר כמוסד כספי כל חברה או אגודה שיתופית, שעסקיה או חלק מעסקיה הם קבלת כספים בפקדון. "הוראות בנק ישראל (נכסים נזילים) (תיקון), תש"ך — 1960", שאף הן נכנסו לתוקפן ביום 30 באפריל 1960, החילו את הוראות הנזילות לגבי מוסדות בנקאיים על כל מוסד כספי, שעליו חלות הוראות הצו הנ"ל. כדי לאפשר למוסדות הכספיים למלא את הוראות אלו, נקבעה תקופת מעבר של שמונה-עשר חודש, המסתיימת ב-31 באוקטובר 1961, שבה חוייבו המוסדות הכספיים לחסל בהדרגה את הגרעון בנכסים הנזילים, שהיה קיים ביום תחילת ההוראות. מטרתן של הוראות אלה היא לתת בידי בנק ישראל מכשירים לפיקוח על המוסדות הכספיים, אשר קודם לכן לא היו כפופים לפיקוחו והיו פטורים ממילוי הוראותיו, ומתוך כך ניתן להם לפעול בשטח מתן האשראי כראות עיניהם ולעתים תוך תחרות בלתי הוגנת עם המוסדות הבנקאיים, שהיו נתונים לפיקוח. נתברר גם כי במקרים מסויימים השתמשו מוסדות בנקאיים בחברות בת בעלות מעמד של מוסדות כספיים על מנת לעקוף את הוראות בנק ישראל לגבי נפח האשראי והרכבו. מבחינת הוראות הנזילות מעמידות ההוראות החדשות מוסדות כספיים אלה במעמד שווה עם המוסדות הבנקאיים. בסוף שנת 1960 נמצאו תחת פיקוחו של בנק ישראל, בהתאם לצו ולהוראות, שתוארו לעיל, 26 מוסדות כספיים.

בשנה הנסקרת הוחל, כאמור, פיקוחו של בנק ישראל גם על מוסדות כספיים, המחזיקים פקדונות של הציבור בסכום של 100,000 ל"י ומעלה. מתפקידה של מחלקת הפיקוח על הבנקים היה איפוא לערוך בדיקות כלליות במוסדות אלה כדי לברר, אם הנהלת החשבונות שלהם מתנהלת לפי שיטות מקובלות, וכן אם הדינים-חשבונות, שמוסדות אלו מגישים למחלקה אחת לחודש, נערכים בהתאם לכללים, שנקבעו לצורך זה.

במשך שנת 1960 נערכו במוסדות הבנקאיים והכספיים 32 בדיקות כלליות ו-96 בדיקות חלקיות, שכללו, בין היתר, בדיקת פעולות המתייחסות לאשראים דוקומנטריים, בדיקת סדרי סליקת השיקים ובדיקות מיוחדות אחרות.

בשנה זו הורחב במידה ניכרת שטח הביקורת על המוסדות הבנקאיים והכספיים. עיקר הפעולה בשטח זה התרכזה בתחום בדיקת בטיחות העסקים במוסדות, דהיינו, אם הבטחונות, המתקבלים כנגד אשראי והתחייבויות אחרות של לקוחות המוסדות, מספיקים וניתנים למימוש תוך תקופה קצרה, וכן אם המוסד אינו מקבל על עצמו התחייבויות גדולות מדי לגבי לקוח בודד מסויים בהשוואה להיקף עסקיו הכולל. כן המשיכה המחלקה בעריכת בדיקות בקשר לסדרי הקופה במוסדות, וכאמור, גם בקשר לסליקת השיקים והפעולות הנוגעות לאשראים דוקומנטריים. יש לציין, כי ברוב המוסדות המבוקרים צומצם בשנה זו במידה ניכרת הפיגור ברישום פעולות, הנוגעות לאשראים דוקומנטריים. כמו כן יש לציין, כי בהתאם להמלצות המחלקה הנהיגו כמה מוסדות בנקאיים שיפורים בשטח הביקורת והפיקוח הפנימי שלהם.

(ג) ריכוז אינפורמציה

בהתאם להצעת הוועדה המייעצת בענינים הנוגעים לעסקי בנקאות הופעל בבנק ישראל החל מיום 30 ביוני, 1960, ריכוז אינפורמציה לגבי לווים, שקיבלו אשראי ממוסדות בנקאיים שונים בסכומים של 200,000 ל"י ומעלה. לפי התקנות, שנקבעו בענין זה, חייב כל מוסד בנקאי להגיש למחלקה בתום כל רבע שנה אינפורמציה לגבי אשראי בסכומים כאלה, שבה הוא מצייך, בין השאר, את שמות הלווים ואת יתרות חובותיהם. המחלקה מרכזת נתונים אלה וממציאה למוסדות הבנקאיים על העתקי טפסי האינפורמציה שלהם, פרטים לגבי סיכום חובותיהם של לווים אלה למוסדות הבנקאיים, שדיווחו ביחס אליהם. הסדר זה מאפשר למוסדות הבנקאיים לקבל נתונים לגבי כלל חובותיהם של הלווים הגדולים.

בשנה זו פרש מן הבנק המפקח על הבנקים מר י. בר-יוסף. הוא שימש מפקח על הבנקים מאז הקמת המדינה עד להקמת הבנק, במסגרת משרד האוצר. עוד לפני הקמת הבנק סייע מר י. בר-יוסף בהנחת היסודות של הבנק, ובכל תקופת קיום הבנק הוא שימש מפקח על הבנקים ותרם תרומה רבת-ערך לבנק ישראל גם בתחומי פעולה אחרים. מר א. שמעוני, מי שהיה סגן המפקח על הבנקים, נתמנה למפקח על הבנקים.

9. מסלוקת השיקים

בחודש אפריל 1960 מינה נגיד בנק ישראל ועדה, שבה משתתפים נציגי הבנקים הגדולים ונציגי בנק ישראל, ועליה הוטל לנסח תקנות לניהול פעולות המסלוקה המבוצעות באמצעות משרדי בנק ישראל. הוטל עליה גם להציע שיפורים בשיטות הקיימות של סליקת שיקים. הוועדה הכינה טיוטה של תקנות המסלוקה, הנמצאת בדיון. כן הונהגו לפי המלצות הוועדה השינויים הבאים בסדרי סליקת השיקים:

החל מחודש יוני 1960 הורחבו אזורי המסלקות העירוניות בתל-אביב ובחיפה. הרחבה זו בוצעה באופן הדרגתי, כדי לאפשר למוסדות הבנקאיים לבצע בעוד מועד את הסידורים הטכניים הדרושים. בסוף השנה הקיפה המסלקה בתל אביב את המוסדות הבנקאיים וסניפיהם באיזור שמאשקלון בדרום ועד חדרה בצפון, ואילו המסלקה בחיפה הקיפה את האיזור שמחדרה בדרום ועד עכו בצפון.

לפי הסדרים, שהיו נהוגים לפני הרחבת אזורי הסליקה, היו, למשל, שיקים, המשוכים על מוסדות בנקאיים ברמת גן, שהופקדו במוסדות בנקאיים בתל-אביב, מוצגים למוסדות הנמשכים באמצעות הסליקה הבין עירונית למחרת יום הפקדתם בתל-אביב, ופעולות הזיכוי והחיוב לגביהם נעשו לפי תאריך הצגתם למוסדות הנמשכים. לאחר הכללת העיר רמת גן באיזור המסלקה בתל אביב, מוצגים שיקים אלה לסניפיהם הראשיים בתל-אביב, של המוסדות הנמשכים באמצעות המסלקה בתל-אביב, ביום הפקדתם, ופעולות הזיכוי והחיוב נעשות לפי תאריך הצגתם במסלקה. כתוצאה מהרחבת אזורי המסלקות חלה איפוא ירידה במספר השיקים, המוצגים באמצעות הסליקות הבין-עירוניות. כיום מסולקים באמצעות הסליקות הבין-עירוניות רק שיקים, המשוכים על מוסדות בנקאיים, הפועלים מחוץ לאזורי הסליקה המורחבים בתל-אביב ובחיפה. עם הרחבת אזורי המסלקות העירוניות בתל-אביב ובחיפה בוטלו המסלקות המקומיות, שפעלו בערים ובישובים, שצורפו לאזורי המסלקות, וכך ירד מספר המסלקות המקומיות ל-4 בלבד בסוף 1960 לעומת 21 בסוף 1959.

לוח כ"ב-10

השיקים שעברו במסלקות, 1958 עד 1960

1960		1959		1958		
סכום השיקים (ל"י) (מיליוני)	מספר השיקים (אלפים)	סכום השיקים (מיליוני) (ל"י)	מספר השיקים (אלפים)	סכום השיקים (מיליוני) (ל"י)	מספר השיקים (אלפים)	
1,077	1,807	935	1,483	740	1,111	המסלקות העירוניות
4,893	6,016	3,964	4,559	3,280	4,015	ירושלים
1,190	1,845	998	1,522	882	1,399	תל-אביב
						חיפה
7,160	9,668	5,897	7,564	4,902	6,526	סך הכל
						סליקות בין-עירוניות
15	39	19	43	19	42	ירושלים
385	838	544	1,163	58	1,120	תל-אביב
120	248	161	353	130	305	חיפה
520	1,125	725	1,560	667	1,467	סך הכל
						המסלקות המקומיות
375	1,009	503	1,364	305	815	סך הכל
8,055	11,803	7,125	10,488	5,875	3,808	כל המסלקות

הירידה, שחלה בשנת 1960, במספר השיקים, שסולקו באמצעות הסליקות הבינ-עירוניות והמסלקות המקומיות, ובסכומם הכולל והעלייה הגדולה במספר ובסכום הכולל של השיקים, שסולקו בשנה זו בשתי המסלקות העירוניות בתל-אביב ובחיפה, הן תוצאה ישרה של הרחבת אזורי שתי המסלקות העירוניות הללו.

10. חשבון הרווח וההפסד וחשבון חלוקת הרווחים

בשנת 1960 הסתכם חשבון הרווח וההפסד של בנק ישראל ב-24.0 מיליון ל"י לעומת 20.1 מיליון ל"י בשנת 1959.

הגידול הבולט ביותר בצד ההכנסות חל גם בשנה זו בהכנסות מריבית על פקדונות בחוץ לארץ ומפעולות המרה במטבע חוץ, שהסתכמו בשנת 1960 ב-10.0 מיליון ל"י לעומת 7.5 מיליון ל"י ב-1959 ו-3.5 מיליון ל"י ב-1958. גידול זה הוא כולו במטבע חוץ. כן חלה עלייה בהכנסות הבנק מתשלומי ריבית ומפעולות שונות אחרות בארץ, בעיקר מפעולות נכיון משנה עקב הרחבת הפעולות בסעיף זה במשך השנה.

הוצאות הבנק לתשלומי ריבית, הוצאות המינהלה וההוצאות האחרות ירדו מ-9.8 מיליון ל"י בשנת 1959 ל-9.7 מיליון ל"י בשנת 1960.

הרווח לאחר ניכוי ההוצאות הגיע ל-14.3 מיליון ל"י לעומת 10.2 מיליון ל"י ב-1959 ו-7.5 מיליון ל"י ב-1958. כיוון שהון הבנק בסך 10.0 מיליון ל"י וקרן המילואים שלו, אף היא בת 10.0 מיליון ל"י, נפרעו במלואם בשנים הקודמות, הועבר כל הרווח הנקי של הבנק, בהתאם לחוק בנק ישראל, לאוצר המדינה.

11. המחקר הכלכלי

המחקר השוטף של ההתפתחויות במשק הלאומי רואה אור, בחלקו, בדין וחשבון השנתי של הבנק ובסקרים התקופתיים. מלבד זאת ערכה מחלקת המחקר של הבנק, בשיתוף עם הלשכה למחקר ויעוץ כלכלי של האוצר ואגף התקציבים של האוצר, את התקציב הלאומי לשנת 1961/62, שהוגש לכנסת בינואר 1961.

בין מחקרי היסוד שבהם עסקה המחלקה בשנת 1960, היו המחקרים הבאים:

(1) ניתוח פיננסי של החברות בישראל. מחקר זה של המבנה הפיננסי של החברות נערך בשיתוף עם אגף הכנסות המדינה של משרד האוצר ועם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. המחקר מתייחס לשנות המס 1956 ו-1957 ונועד לשמש בסיס לתכנון האשראי ומדיניות המסים של הממשלה. במסגרת המחקר נאספו מאזנים וחשבונות רווח והפסד של 1084 חברות במתכונת אחידה וקבועה. נוסף לאלו נאספו נתונים על הפחת והשומות לצורכי מס הכנסה של אותן החברות. המחקר מקיף את החברות בע"מ בענפי התעשייה, הבנייה, המסחר והשירותים, למעט חברות נכסידל-אנידי, כספים וביטוח, שירותי מים וחשמל וחברות חקלאיות. עיקרי דבריהם של מחקר זה יפורסמו בקרוב.

(2) לוחות תשומה-תפוקה לענפי המשק: בתחום מחקר ה"תשומה-תפוקה" הושלמה לאחרונה מערכת זרמי המוצרים בין ענפי המשק השונים, הבנויה על פירוט ל-150 ענפי משנה. מערכת זו נועדה לשמש בסיס לניתוחים שונים של מבנה הייצור, של יחסי הגומלין בין ענפי המשק ושל השינויים החלים במבנה זה; כן משמשת היא לביקורת של תכניות פיתוח ולעריכת תחזיות התפתחות התפוקה והיבוא.

(3) המחקר על זרמי הכספים במשק הורחב — במיוחד לתחום המוסדות הכספיים — והוחל בעיבוד הנתונים וניתוחי האשראי לצריכה במשק.

מלבד אלה הכינה המחלקה ניתוח ביקורתי של בעיות המדיניות המוניטארית בישראל. כהערות והשגות לתזכיר "מימון התעשייה בישראל — עיון שני", שהוכן בשעתו על-ידי מר א. טננבאום.

ד"ר א. ל. געתון ערך מחקר על "הון, תעסוקה ותפוקה בישראל, 1950 עד 1959", שהוא בגדר נסיון ראשון למדוד את היקף ההון הקבוע בישראל ולהשתמש בתוצאות יחד עם נתוני התעסוקה והתפוקה כדי להעריך את פריזון המשק וענפיו העיקריים. מחקר זה עומד לצאת לאור בימים אלה כראשון בסדרת הפרסומים המיוחדים של הבנק.

בשנת 1960 קבל בנק ישראל הזמנה של ממשלת ארצות הברית למחקר על ניצול עודפי המזון, שהוענקו לישראל על-ידי ממשלת ארצות הברית. מחקר זה נערך על-ידי היועצת הכלכלית של הבנק ד"ר פ. גינור, בשיתוף עם מחלקת המחקר.

בשנת 1961 נספתה בתאונת דרכים כרמלה מוניטה ז"ל. היא נצטרפה למחלקת המחקר של הבנק בשנת 1956 ונמנתה מאז על העובדים הבכירים בה. בשנים האחרונות היתה ממונה על ריכוז המחקר בתחום זרמי הכספים. היא תרמה תרומה רבת-משקל וחשובת-ערך לניתוח ההתפתחויות הפיננסיות והמוניטריות במשק. מותה ללא-עת מהווה אבידה כבדה לעבודת המחקר של הבנק.

12. פעולות הבנק כמייצג המדינה במוסדות פיננסיים בינלאומיים

במאסר 1960 בוצעה חתימה נוספת מטעם ישראל על מניות הבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח בסך 18.3 מיליון דולר, במסגרת הגדלת דמי החתימה של המדינה בבנק העולמי עליה הוחלט ב-1959, וכתוצאה מכך עלה סכום השתתפותה של ישראל בהון הבנק ל-33.3 מיליון דולר. בהמשך לפעולה זו הסכימה ישראל לשחרורם המלא של 9 האחוזים מסכום חתימתה על מניות הבנק העולמי, אותם טרם שחררה עד כה, בהתאם למורשה בהסכם הבנק. בסכום ששחרר ישתמש הבנק, בלירות ישראליות, למימון פעולותיו בארצות חוץ.

לאחר שהכנסת אישרה את "חוק אמנת האיגוד הבינלאומי לפיתוח, תש"ך — 1960", חתמה ישראל בסוף 1960, כחברה-מייסדת, על הסכם האיגוד הבינלאומי לפיתוח. האיגוד הוא חברת-בת לבנק העולמי שמטרתה לעודד את ההתפתחות הכלכלית, את הגדלת התפוקה ואת העלאת רמת החיים במדינות מעוטות-הפיתוח החברות באיגוד, על ידי מימון מפעלי הפיתוח שלהן בתנאים גמישים יותר מאלו הנהוגים בהלוואות רגילות. אשר יפחיתו את הלחץ על מאזן התשלומים של המדינה מקבלת ההלוואה. הון האיגוד הוא 1,000 מיליון דולר. דמי חברותה של ישראל בו הם 1,680,000 דולר, מזה 10 אחוזים בדולרים והשאר — בלירות ישראליות, לפי דרישת האיגוד. בהתאם לחוק אמנת האיגוד שאושר בכנסת מיוצגת המדינה על-ידי בנק ישראל בכל הנוגע לפעולות האיגוד.

ב-9 בספטמבר 1960 אישר הבנק העולמי מלווה למדינת ישראל בסכום של 27.5 מיליון דולר לשם מימון השלב הראשון של בניית נמל עמוק-מיים באשדוד. ההלוואה היא בריבית של 5½ אחוזים לשנה, והיא תוחזר ב-41 תשלומים חצי שנתיים החל ב-15 באוגוסט 1965 וכלה ב-15 באוגוסט 1985. בנק ישראל ישמש כסוכן לביצוע תשלומי ההלוואה וגבייתה.

דיונים בדבר ההלוואה נוספת מטעם הבנק העולמי לישראל — לשם פיתוח מפעלי ים המלח — התנהלו בין נציגי הממשלה ובנק ישראל לבין הבנק העולמי בשנת 1960 ובראשית 1961. הושג הסכם עקרוני בין הנהלת הבנק לבין ממשלת ישראל בדבר קבלת מלווה להרחבת מפעלי ים המלח בסכום של 25 מיליון דולר. הסכם זה טעון אישור הוועד הפועל של הבנק, אשר ינתן, כפי שיש להניח, במשך שנת 1961.

13. הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת

הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת לבנק ישראל קיימו דיונים על ההתפתחויות המוניטאריות במשק על יסוד סקירותיו של הנגיד. כן נידון בישיבותיהן תוכן הדין־וחשבון, שהגיש הנגיד לממשלה, על עליית אמצעי התשלום.

בעיות מימון המשק, וכיחוד בעיות האשראי הבנקאי לתעשייה, שימשו שוב נושא מרכזי בדיוניה של הוועדה המייעצת. הוועדה הביעה את דעתה בעניין המלווה הממשלתי לזמן קצר, שהוצא השנה ובעניין ההצעה לתיקון צו הריבית.

הוועדה טיפלה בעניינים רבים הנוגעים למוסדות הבנקאיים והכספיים, ובעיקר הקדישה תשומת לב לשאלת הפיקוח על המוסדות הכספיים שאינם בגדר מוסדות בנקאיים ועל פתיחת סניפים חדשים של מוסדות בנקאיים. כן דנה הוועדה בבעיית רווחיות הבנקים ובבעיית תשלום מס הכנסה מריבית בנקאית.

הוועדה שמעה מפי נגיד הבנק דינים וחשבונות על פעולותיו בחוץ לארץ, על ההתפתחויות בשאלת המלוות מהבנק העולמי, ועל הפעילות העסקית של בנק ישראל. הנגיד הביא בפני הוועדה דין וחשבון על רווחי הבנק והוצאותיו, וכן נידונו עניינים הנוגעים למבנה הבנק וארגונו. המועצה המייעצת סמכה את ידה על הוצאת מטבע זהב לציון מלאות מאה שנה להולדתו של בנימין זאב הרצל ועל הוצאת מעות אחרות.

ביום י"ד באייר תשכ"א (30 באפריל 1961) נפטר מר פרץ נפתלי ז"ל, ששימש בשנים האחרונות כסגן יושב ראש הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת לבנק ישראל. קשריו של פרץ נפתלי עם בנק ישראל החלו עוד לפני ייסוד הבנק, כאשר כאחד מבין המשתתפים בהכנת חוק בנק ישראל, היה אחד ממניחי יסודותיו וממעצבי דרכו. לאחר מכן, בעת חברותו בממשלה, ליווה את פעולות הבנק בעצתו הנבונה ובהדרכה. לאחר פרישתו מן הממשלה והתמנותו לתפקיד סגן יו"ר הוועדה והמועצה המייעצת של הבנק, תרם פרץ נפתלי תרומה כבדת־משקל ורב־תוערר לפעולות הבנק.

מאזן, חשבון רווח והפסד
וחשבון חלוקת הרווחים
לשנה שנסתיימה ב-31 דצמבר 1960

בנק ישראל

מאזנים ל-31 בדצמבר 1959 ול-31 בדצמבר 1960

התחייבויות

נכסים

	31 בדצמבר 1960 ב"י	31 בדצמבר 1959 ב"י		31 בדצמבר 1960 ב"י	31 בדצמבר 1959 ב"י
	10,000,000	10,000,000	הון הבנק	14,027,066	11,254,201
	10,000,000	10,000,000	קרן מילואים	208,968,172	372,349,218
	273,027,487	315,868,410	שטרי כסף ומעות במחזור	5,668,609	4,546,075
	26,762,197	9,069,265	חשבונות סילוקין בקשר	69,400,000	69,400,000
	642,003	761,627	להסכמים מסחריים	77,276,000	77,257,000
			פקדונות מוסדות כספיים בין-לאומיים	58,502,000	60,668,000
	126,060,617	162,223,606	פקדונות מוסדות בנקאיים	110,000,000	110,000,000
			(כולל מוסדות כספיים) בחשבון עו"ש	449,265	295,442
	68,935,000	96,346,000	פקדונות מוסדות בנקאיים	4,100,000	4,100,000
	85,196,612	174,173,052	(כולל מוסדות כספיים) לזמן קצוב	19,452,731	58,883,781
	9,672,396	24,183,832	פקדונות מוסדות בנקאיים במטבע חוץ	34,586,686	16,291,308
	17,434,158	28,817,639	פקדונות הממשלה	—	1,080,000
			פקדונות הממשלה במטבע חוץ	13,801,064	15,009,588
	100,233,220	134,391,735	פקדונות בקשר להסכמים על עודפי מזון	19,797,195	41,964,176
	7,897,730	7,063,455	(ראה נכסים)	100,233,220	134,391,735
	—	4,252,507	פקדונות מוסדות אחרים	—	37,300,478
	—	37,300,478	פקדונות מוסדות אחרים במטבע חוץ	1	1
			קרנות חליפין — פקדונות במטבע חוץ		
			התחייבויות בעד אשראים דוקומנטריים		
			שנפתחו או שקויימו בקשר להסכמי		
	33,532,991	48,535,911	תשלומים (ראה נכסים)	33,532,991	48,535,911
			התחייבויות בעד ערבויות שניתנו	26,147,224	21,764,648
	20,147,224	21,764,648	(ראה נכסים)	286,481	410,348
	687,020	749,745	חשבונות אחרים		
	796,228,705	1,085,501,910		796,228,705	1,085,501,910

ז ה ב
יתרות בבנקים בחו"ל במטבע חוץ
חשבונות סילוקין בקשר
להסכמים מסחריים
שטרי אוצר
שטרי מקרקעים
מקדמת בטחון
מקדמת קליטה ובטחון
אגרות חוב ממשלתיות ואחרות
שטרי התחייבות של הממשלה
מקדמות לממשלה
חשבונות ממשלה אחרים
מקדמות לממשלה במטבע חוץ
שטרות שנוכו במטבע ישראלי
שטרות שנוכו במטבע חוץ
חשבונות עודפי מזון (ראה התחייבויות)
קרנות חליפין — יתרת חוב בל"י
נכסי הבנק במקרקעין ובצידו
אשראים דוקומנטריים שנפתחו או שקוימו
בקשר להסכמי תשלומים (ראה
התחייבויות)
ערבויות שניתנו (ראה התחייבויות)
חשבונות אחרים

בנק ישראל

חשבון רווח והפסד לשנה שנתיימה ב-31 בדצמבר 1960

ל"י		ל"י	
	הכנסות		הוצאות
24,049,050	ריבית ועמלות שנתקבלו והכנסות אחרות	9,725,178	ריבית ששולמה, הוצאות מינהלה והוצאות אחרות
		<u>14,323,872</u>	רווח נקי
<u>24,049,050</u>		<u>24,049,050</u>	
חשבון חלוקת הרווחים			
14,323,872	רווח נקי	<u>14,323,872</u>	לאוצר, החשב הכללי
<u>14,323,872</u>		<u>14,323,872</u>	

הנניר

ד. הורוביץ

הוועדה המייעצת

י. א. נבנצל—יו"ר

פ. נפתלי, ז"ל—סגן יו"ר

ש. בז'רנו

א. זברסקי

י. חורין

י. פורדר

א. שכטר

המועצה המייעצת

י. א. נבנצל—יו"ר

פ. נפתלי, ז"ל—סגן יו"ר

ז. און

א. אוסטשינסקי

ש. בז'רנו

א. בקר

ע. גוברין

א. הכהן

א. זברסקי

י. חורין

מ. מרכוס

י. פורדר

ד. פטינקין

נ. פינגולד

א. שכטר